

2. Друри К. *Управленческий учет для бизнес-решений : учебник / К. Друри : пер. г англ. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2003. – 656 с.*
3. Хортгрен, Ч. Т. *Бухгалтерский учет: управленческий аспект / Ч. Т. Хортгрен, Дж. Фостер : пер. с англ., под ред. Я. В. Соколова. – М. : Финансы и статистика, 2004. – 416 с.*
4. Власова Н. С. *Роль бухгалтера-менеджера в системе управления предприятием // Научный электронный журнал Куби Ах Л» 04(20), 2006 <http://ej.kubagro.i-u>*

Annotation. *The role of accountant is certain in the management by an enterprise.*

Key words: *financial account, administrative account, accountant-manager.*

УДК 336.76/1.1

І.А. Андрейцева, к.е.н., доцент Кам'янець-Подільського національного університету.

ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАЧЕННЯ СУТТЄВОСТІ В ПРОЦЕСІ АУДИТУ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ

Досліджується концепція суттєвості та аудиторського ризику. Автор розробив методичний підхід у встановленні гранично припустимого розміру помилок (ГПП) щодо оборотних активів.

Ключові слова: *оборотні активи, аудиторський ризик, суттєвість, гранично припустимий розмір помилок.*

В Україні аудит запроваджено порівняно недавно у зв'язку з тим, що традиційні форми і методи економічного контролю командно-адміністративної системи перестали задовольняти нові інформаційні потреби управління суб'єктів господарювання, власників підприємств та інших споживачів інформації.

Слід зазначити, що економіка зарубіжних країн і економіка України суттєво відрізняються. Тому аудит в Україні має свої особливості. Національна система аудиту створюється на багатому зарубіжному досвіді організації й методики проведення аудиту і разом з тим на національному науково-практичному ґрунті контрольно-ревізійної роботи пострадянських держав.

Аналіз робіт вітчизняних та зарубіжних авторів дає підстави стверджувати про відсутність чіткої методики визначення розміру суттєвості помилки щодо оборотних активів. Ситуація, що склалася зумовлює необхідність у розробці такої методики.

Аудитору корисно провести експрес-аналіз фінансового стану підприємства, розрахувати основні показники, що характеризують його діяльність (рентабельність, ліквідність). За результатами такого аналізу і попереднього огляду рахунків бухгалтерського обліку аудитор зможе визначити основні зони ризику, виявити ті сфери і системи, які мають особливе значення і потребують більше уваги.

На основі сукупності зібраних попередніх даних аудитор оцінює загальну величину аудиторського ризику та приймає рішення про можливість прийняття замовлення на проведення перевірки.

Особливої уваги потребує аудиторський ризик, що являє собою можливість видачі неправильного (помилкового) висновку після завершення всіх аудиторських процедур.

Ключовим моментом при розрахунку аудиторського ризику є попередня оцінка суттєвості. Суттєвість – це "розмір неточності у фінансовій звітності, якщо наявність інформації про цю неточність вплине на прийняття рішень користувачем цієї звітності" [3, с 55]. Міжнародні стандарти аудиту та стандарти інших країн вимагають, щоб аудитори визначали суттєвість на етапі планування одночасно з аудиторським ризиком, оскільки це допомагає правильно встановити характер, час та обсяг процедур аудиту.

Як показує досвід зарубіжної та вітчизняної аудиторської практики, при визначенні загального критерію – гранично припустимого розміру помилок (ГПП) існують певні проблеми. Це пов'язано з тим, що конкретні користувачі фінансової звітності можуть бути різними і, як правило, аудиторам їх склад невідомий. Аудитори України на сучасному етапі переходу до Міжнародних стандартів аудиту, а отже, і до обов'язкового застосування концепції суттєвості помилок ще тільки напрацьовують найбільш прийнятні підходи до вирішення даної проблеми.

Тому доцільно звернутися до зарубіжного досвіду аудиторської практики країн – родоначальників аудиту. Слід зазначити, що у США, пк і у Великій Британії використовують орієнтовні критерії суттєвості (табл. 1), оскільки їх конкретне встановлення залежить від масштабів діяльності клієнта, що, в свою чергу, накладає відбиток на використання розрахункових баз для визначення цього показника. Важливу роль тут також відіграють якісні сторони виявлених відхилень.

Таблиця 1

Орієнтовні критерії суттєвості помилок у фінансовій звітності, %				
Розрахункова база	США		Велика Британія	
	мінімум	максимум	мінімум	максимум
Прибуток до оподаткування	5	10	5	10
Оборотні активи	5	10	Не використовується	
Загальна вартість активів	3	6	1	2

Застосування розрахункових баз і критеріїв суттєвості аудиторськими фірмами залежить від прийнятої внутрішньофірмової політики їх діяльності, орієнтованої на особливості контингенту клієнтів, що обслуговуються.

Розглянемо послідовність дій аудитора щодо визначення меж гранично припустимих сум помилок виходячи з вимог Міжнародного стандарту аудиту (МСА) 320 "Суттєвість в аудиті". Порядок оцінки рівнів суттєвості помилок щодо оборотних активів підприємства-замовника і послідовність дій аудитора проілюстровано на рис. 1.

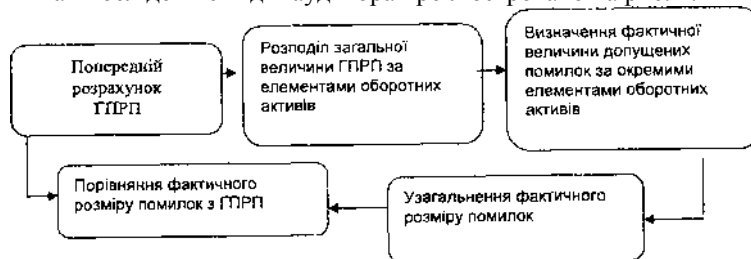

Рис. 1 Послідовність оцінки рівнів суттєвості помилок щодо оборотних активів підприємства-замовника

Зупинимося більш докладно на характеристиці кожного із зазначених блоків.

Таблиця 2

Розрахунок меж ГПРП за звітністю клієнта

Розрахункова база	Сума, грн	Мінімум		Максимум	
		%	Сума, грн.	%	Сума, грн.
Прибуток до оподаткування	26610	5	1330,5	10	2661
Оборотні активи	42130	5	2106,5	10	4213
Загальна вартість активів	45260	3	1357,8	6	2715,6

На основі встановлених меж суттєвості і розрахункових баз – показників фінансової звітності обчислюють абсолютні значення суттєвості помилок по мінімальній і максимальній межах (табл. 2).

Далі проведемо розподіл загальної величини ГПРП за елементами оборотних активів (табл. 3).

Таблиця 3

Види оборотних активів	Мінімум	Максимум
Грошові кошти	339,1	669,8
Дебіторська заборгованість	606,7	1217,6
Запаси товарно-матеріальних цінностей	1160,7	2325,6
Разом	2106,5	4213

Визначення меж суттєвості по контрольованих статтях звітності дає змогу виділити вузькі місця, які потребують досить великого відбору об'єктів для їх тестування, а отже, концепції робіт на ключових напрямках. Для того, щоб помилки, виявлені в результаті вибіркового контролю, можна було розповсюдити на всю генеральну сукупність об'єкта, по якому здійснювався аудит, вважаємо за доцільне використовувати таку формулу:

$$\text{Величина потенційних помилок} = \frac{\text{Сума виявлених помилок}}{\text{Сума вибірки}} \times \text{Сума сукупності}$$

Отримані результати за видами об'єктів згрупуємо в табл. 4.

Узагальнення фактичного розміру помилок по оборотних активах

Види оборотних активів	ГПРП		Фактична помилка.
	мінімум	максимум	
Грошові кошти	339,1	669,8	141
Дебіторська заборгованість	606,7	1217,6	1598
Запаси товарно-матеріальних цінностей	1160,7	2325,6	1836
Разом	2106,5	4213	3575

При зіставленні фактичного розміру помилок із гранично допустимим його розміром необхідно установити, якому рівню суттєвості він відповідає, і прийняти рішення щодо суттєвості помилок, а саме:

1) поставити під сумнів правильність і об'єктивність даних по статтях з перевищенням максимальної межі (по дебіторській заборгованості);

2) розширити інформаційну базу тестування за об'єктами, де виявлені помилки, що знаходяться за межами суттєвості (запаси товарно-матеріальних цінностей) для того, щоб аргументувати тенденцію до можливого перевищення максимальної межі суттєвості та обґрунтування можливого негативного висновку.

У дослідженні знайшли подальший розвиток концепції суттєвості та аудиторського ризику. Розроблено методичний підхід у встановленні гранично припустимого розміру помилок (ГПРП) щодо оборотних активів, який полягає в обчисленні абсолютних значень суттєвості помилок по мінімальній і максимальній межах, розподілі загальної величини ГПРП за їх елементами та в порівнянні фактичного розміру помилок із гранично припустимими, що дозволяє виявити проблемні місця, які потребують великого відбору об'єктів для їх тестування. Концентрації уваги потребують ті відхилення, що за своїм значенням перевищують максимальну межу суттєвості, а також ті, які потрапили в інтервал. Використання даного підходу дасть змогу аргументовано вирішувати питання обґрунтування професійних суджень аудиторів по об'єктах, що перевіряються, можливого розширення меж вибіркового дослідження, формування незалежної думки в аудиторському висновку.

Список використаних джерел:

1. Адамс Р. *Основы аудита*. – М.: Аудит "ЮНИТИ", 1995. – 398 с.
2. Алборов Р.А. *Аудит в организациях промышленности, торговли и АПК*. – М.: Изд. "Дело и Сервис", 1998. – 464с.
3. Арнс А, Лоббек Дж. *Аудит / Пер. с англ. Я В. Соколов*. – М.: Финансы и статистика, 1995. – 560с.
4. *Аудит: теорія і практика: Навч. пос.-Львів: Львівська політехніка, 2004. – 456с.*
5. *Міжнародні стандарти аудиту, надання впевненості та етики: Видання 2004 року/ пер. з англ.. О.В. Селезньов, О.Л.Ольховікова, О.В. Гук, Т.Ц. Шарашидзе, Л.Й. Юрківська, С.О. Куликов. – К.: ТОВ "ІАМЦ АУ "Статус", 2004. – 1028с.*

Annotation. *Conception of importance and public accountant risk is explored. An author developed methodical approach in establishment, maximum of possible size of errors (GPRP) in relation to turnaround assets.*

Key words: *turnaround assets, public accountant risk, importance, maximum possible size of errors.*

УДК 658.1

О.Я. Базілінська, к.е.н., доцент Національного університету "Києво-Могилянська академія".

ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ ЯК СКЛАДОВА ФІНАНСОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ

Проводиться аналіз стану та рівня розвитку малого бізнесу. Визначається місце фінансового аналізу в управлінні фінансами малих підприємств. Розглядаються особливості та специфіка джерел фінансування підприємств малого бізнесу. Докладно розглядаються найбільш важливі фінансові показники.

Ключові слова: *фінанси малих підприємств, фінансові ресурси, управління фінансами малих підприємств, фінансовий аналіз малих підприємств, джерела фінансування фінансові показники.*

Одним із ключових елементів ринкових перетворень виступає малий бізнес. Розвиток малого бізнесу сприяє економічному зростанню, насиченню ринку товарами необхідної якості, створенню нових робочих місць та розвитку конкурентного середовища.